

Pruzbol Shiur 2

Source Sheet by Leah Sarna

Jastrow:

פְּרוּזְבוֹל, פְּרוּזְבוֹל m. (an abbrev. of πρὸς βουλῆ βουλευτῶν, v. בּוֹלְבוּטִים)

בּוֹלְבוּטִים, בּוֹלְבוּטִים m. (corrupt. of βουλευτής) senator. Y. Taan. IV, 69^a ארכינטס וכי (corr. acc.) archont or senator; v. בּוֹלְבוּטִים.—Pl. בּוֹלְבוּטִים. Gitt. 36^b sq. (explain. פְּרוּס בּוֹלִי וּבוּטִי (prob. a Babyl. corruption of πρὸς βουλῆ βουλευτῶν) before the council of senators. Ib. 37^a (as if two words) וכי בּוֹלִי וּבוּטִי bulé are the rich, bute (as if fr. בטט, play on עבט) the poor (broken ones).

1. Gittin 36b:2-5

According to this explanation, the Sages instituted that even in the present the Sabbatical Year would bring a cancellation of debt, despite the fact that by Torah law the debt still stands. The Gemara asks: **But is there anything** like this, **where by Torah law the Sabbatical Year does not cancel** the debt, **and the Sages instituted that it will cancel?** It is as though the Sages are instructing the debtors to steal from their creditors, as by Torah law they still owe the money. **Abaye says:** This is not actual theft; **it is** an instruction to **sit** passively **and not do** anything. The Sages have the authority to instruct one to passively violate a Torah law, so long as no action is taken. **Rava says:** The Sages are able to institute this ordinance because **property** declared **ownerless** by **the court** is **ownerless**. **As Rabbi Yitzhak says:** **From where** is it derived **that property** declared **ownerless** by **the court** is **ownerless?** **As it is stated:** “**And whoever did not come within three days according to the counsel of the princes and the Elders, all of his property shall be forfeited, and he shall be separated from the congregation of the captivity**” (Ezra 10:8). **Rabbi Eliezer said:** The *halakha* that property declared ownerless by the court is ownerless is derived **from here:** The verse states: “**These are the inheritances, which Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun, and the heads of the fathers’ houses** of the tribes of the children of Israel **distributed for inheritance**” (Joshua 19:51). The Gemara asks: **What do the heads have to do with the fathers?** It comes **to tell you: Just as fathers transmit anything that they wish to their children, so too, heads of the nation transmit to the people anything that they wish.** This demonstrates that the court has the authority to take property from one person and to give it to another; therefore, the Sages have the authority to decide that all debts are canceled. §

גיטין ל"ו ב:ב-ה'

ומי איכא מידי דמדאורייתא לא
משמטא שביעית ותקיננו רבנן
דתשמט

אמר אביי שב ואל תעשה הוא

רבא אמר הפקר ב"ד היה הפקר
דאמר ר' יצחק מנין שהפקר ב"ד היה
הפקר שנאמר (עזרא י, ח) וכל אשר
לא יבוא לשלשת הימים כעצת
השרים והזקנים יחרם כל רכושו
והוא יבדל מקהל הגולה
רבי אליעזר אמר מהכא (יהושע יט,
נא) אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר
הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות
וגו' וכי מה ענין ראשים אצל אבות
לומר לך מה אבות מנחילין את
בניהם כל מה שירצו אף ראשים
מנחילין העם כל מה שירצו

2. רש"י על גיטין ל"ו ב:ב:א-ד:ב'

ומי איכא מידי דמדאורייתא לא משמטא שביעית - בזמן הזה כרבי:
ואמור רבנן דתשמט - ונמצא הלוח גולן על פיהם:

שב ואל תעשה - והלוח הזה שב ובטל ואינו עושה המצוה לפרוע את חובו ולא עקר ליה בידיים וכי

האי גוונא מותר לעקור דבר מן התורה כגון שופר ולולב ודומיהן ביבמות בהאשה רבה (יבמות דף צ:)
דלא עקירה בידיים היא:

רבא אמר - לעולם בין לרבנן דפליגי אדרבי ואמרי שביעית להשמטת מלוה בזמן הזה דאורייתא ותקין
הלל דלא תשמט בין לרבי דאמר לאו דאורייתא ואמור רבנן דתשמט לא תיקשי דבר דבדבר שבממון
איז כאן עקירת דבר מן התורה במקום סייג וגדר דהפקר ב"ד בממון היה הפקר:
יחרם כל רכושו - באנשי כנסת הגדולה כתיב:
מה ענין ראשים אצל אבות - הוה ליה למכתב וראשי המטות: כל מה שירצו - מחלק נכסיו על פיו:

3. Yevamot 89b:7-13

Rav Hisda sent a proof to Rabba, in the hand of Rav Aḥa bar Rav Huna: And can the court not stipulate to uproot something prohibited by Torah law? But isn't it taught in a baraita: From when does a man inherit from his minor wife, who was married off by her mother or brother, as enacted by the Sages, a marriage that is not valid by Torah law? Beit Shammai say: From when she stands at her fully developed height, i.e., when she grows up and reaches the age of maturity. And Beit Hillel say: From when she enters the wedding canopy. Rabbi Eliezer says: From when she has sexual relations. As soon as she is considered his wife, all the *halakhot* of a wife apply to her. **And he inherits from her and becomes impure for her** if she dies, even if he is a priest, **and she eats teruma on his account** if he is a priest.

The Gemara first clarifies various details of this *baraita*...The Gemara returns to the issue at hand, whether the court can stipulate to uproot something prohibited by Torah law. **In any event the baraita is teaching that he inherits from her. But here is a case where by Torah law her father, i.e., his relatives, as he is dead, inherits from her, as a minor orphan cannot marry by Torah law, and yet by rabbinic law the husband inherits from her.** This shows that the Sages can uproot a Torah mitzva. The Gemara answers: This is no proof, as in monetary matters **property declared ownerless by the court is ownerless**, and therefore the court can allocate her inheritance as they see fit. **As Rabbi Yitzḥak said: From where is it derived that property declared ownerless by the court is ownerless? As it is stated: "And whoever does not come within three days, according to the council of the princes and the Elders, all his property should be forfeited, and himself separated from the congregation of the captivity" (Ezra 10:8).** This verse indicates that the court can confiscate anyone's possessions. **Rabbi Elazar says** that the proof that the court can declare property ownerless is **from here: "These are the inheritances that Elazar the priest, and Joshua, son of Nun, and the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel distributed for inheritance" (Joshua 19:51). What do heads have to do with fathers?** The expression "the heads of the fathers' houses of the tribes" is unusual and vague. **Rather, this comes to tell you: Just as fathers bequeath to their sons anything they want to, so too, the**

יבמות פ"ט ב:ז'-י"ג

שֶׁלַח לִיָּה רַב חֲסָדָא לְרַבָּה בְּיַד רַב
אָחָא בַר רַב הוֹנָא וְאִין בֵּית דִּין מְתַנִּין
לְעָקוֹר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה וְהִתְנַיָּא
מֵאִמְתִּי אָדָם יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ קְטַנָּה
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מִשְׁתַּעְמוּד
בְּקוּמְתָהּ וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים
מִשְׁתַּכְּנִס לְחוּפָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר
מִשְׁתַּבְּעַל יוֹרֵשָׁה וּמֵיטְמָא לָּהּ
וְאוֹכֵלֶת בְּגִינוֹ תְרוּמָה

... קְתַנִּי מִיָּהִת יוֹרֵשָׁה וְהָא הָכָא
דְּמִדְאוּרִייתָא אָבוּהָ רִית לָהּ וּמִדְרַבְּנָן
רִית לָהּ בְּעַל

הפקר בית דין הפקר דאמר רבי
יצחק מנין שהפקר בית דין הפקר
שנאמר כל אשר לא יבא לשלשת
הימים בעצת השרים והזקנים יחרם
כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה
רבי אלעזר אמר מהכא אלה
הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן
ויהושע בן נון וראשי האבות למטות
בני ישראל וכי מה ענין ראשים אצל
אבות אלא לומר לה מה אבות
מנחילין בניהם כל מה שירצו אף
ראשים מנחילין את העם כל מה
שירצו

heads, i.e., the leaders and judges of the people, **bequeath to the people anything they want** to. This shows that the leaders can take property from one individual and give it to another.

4. Ezra 10:1-9

While Ezra was praying and making confession, weeping and prostrating himself before the House of God, a very great crowd of Israelites gathered about him, men, women, and children; the people were weeping bitterly. Then Shecaniah son of Jehiel of the family of Elam spoke up and said to Ezra, “We have trespassed against our God by bringing into our homes foreign women from the peoples of the land; but there is still hope for Israel despite this.”^a Now then, let us make a covenant with our God to expel all these women and those who have been born to them, in accordance with the bidding of the Lord and of all who are concerned over the commandment of our God, and let the Teaching be obeyed. Take action, for the responsibility is yours and we are with you. Act with resolve!” So Ezra at once put the officers of the priests and the Levites and all Israel under oath to act accordingly, and they took the oath. Then Ezra rose from his place in front of the House of God and went into the chamber of Jehohanan son of Eliashib; there, he ate no bread and drank no water, for he was in mourning over the trespass of those who had returned from exile. Then a proclamation was issued in Judah and Jerusalem that all who had returned from the exile should assemble in Jerusalem, and that anyone who did not come in three days would, by decision of the officers and elders, have his property confiscated and himself excluded from the congregation of the returning exiles. All the men of Judah and Benjamin assembled in Jerusalem in three days; it was the ninth month, the twentieth of the month. All the people sat in the square of the House of God, trembling on account of the event and because of the rains.

עזרא י"א-ט'

וּכְהַתְּפַלֵּל עֶזְרָא וְכַהֲתוֹדֹתוֹ בְּכַהֲוֹמְתַנְפִּיל לְפָנָי בַּיִת
הָאֱלֹהִים נִקְבְּצוּ אֵלָיו מִיִּשְׂרָאֵל קָהָל רַב־מְאֹד אַנְשִׁים
וְנָשִׁים וְיֻלְדִים כִּי־יָבֹכּוּ הָעָם הַרְבֵּה בְּכָה: {פ'
וַיַּעֲזֹב שְׂכַנְיָה בֶן־יְחִיאֵל מִבְּנֵי (עוֹלָם) [עֵילָם] וַיֹּאמֶר
לְעֶזְרָא אֲנַחְנוּ מֵעַלְנוּ בְּאֱלֹהֵינוּ וְנָשָׁב נָשִׁים נְכָרִיּוֹת
מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וְעַתָּה יִשְׁמְקֶנָה לְיִשְׂרָאֵל עַל־זֹאת: וְעַתָּה
נִכְרַת־בְּרִית לְאֱלֹהֵינוּ לְהוֹצִיא כָּל־נָשִׁים וְהַנּוֹלָד מֵהֶם
בְּעֶצֶת אֲדֹנָי וְהַחֲרָדִים בְּמִצְוַת אֱלֹהֵינוּ וְכַתּוּרָה
יַעֲשֶׂה: {פ'

קוּם כִּי־עָלִיךָ הַדְּבָר וְאֲנַחְנוּ עִמָּךָ חֲזַק וְעֲשֵׂה: {פ'
וַיִּקָּם עֶזְרָא וַיִּשְׁבַּע אֶת־שָׂרֵי־הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְכָל־יִשְׂרָאֵל
לְעֲשׂוֹת כַּדְּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁבְּעוּ: וַיִּקָּם עֶזְרָא מִלְּפָנָי בַּיִת
הָאֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ אֶל־לְשֹׁכַת יְהוֹחָנָן בֶּן־אֵילִישִׁיב וַיֵּלֶךְ שָׁם
לֶחֶם לֹא־אָכַל וּמַיִם לֹא־שָׁתָה כִּי מִתְאַבֵּל עַל־מַעַל
הַגּוֹלָה: וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בֵּיהוּדָה וִירוּשָׁלַם לְכָל־בְּנֵי הַגּוֹלָה
לְהִקָּבֵץ יְרוּשָׁלַם: וְכָל־אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא לְשִׁלְשֶׁת הַיָּמִים
כְּעֶצֶת הַשָּׂרִים וְהַזְקֵנִים יִחָרֵם כָּל־רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבְדֹּל
מִקְהַל הַגּוֹלָה: {פ'

וַיִּקָּבְצוּ כָּל־אֲנָשֵׁי־יְהוּדָה וּבְנֵימִן וִירוּשָׁלַם לְשִׁלְשֶׁת
הַיָּמִים הוּא תְּדַשׁ הַתְּשִׁיעִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֲדָשׁ וַיִּשְׁבּוּ
כָּל־הָעָם בְּרַחוּב בַּיִת הָאֱלֹהִים מִרְעֵידִים עַל־הַדְּבָר
וּמִהַגְּשָׁמִים: {פ'

5. Joshua 19:48-51

That was the portion of the tribe of the Danites, by their clans—those towns, with their villages. When they had finished allotting the land by its boundaries, the Israelites gave a portion in their midst to Joshua son of Nun. At the command of the LORD they gave him the town that he asked for, Timnath-serah in the hill country of Ephraim; he fortified the town and settled in it. These are the portions assigned by lot to the tribes of Israel by the priest

יהושע י"ט:מ"ח-נ"א

זֹאת נַחֲלַת מִטֵּה בְנֵי־דָן לְמִשְׁפַּחְתָּם הָעָרִים הָאֵלֶּה
וְחִצְרֵיהֶן: {ס'
וַיִּתְּנוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל נַחֲלָה לְיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן בְּתוֹכָם: עַל־פִּי
יְהוָה נָתַנוּ לוֹ אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר שָׁאַל אֶת־תַּמְנַת־סָרַח
בְּהַר אֶפְרַיִם וַיְבַנְּהָ אֶת־הָעִיר וַיִּשְׁבּ בָּהּ: אֵלֶּה הַנְּחֻלֹת
אֲשֶׁר נָחֲלוּ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת

Eleazar, Joshua son of Nun, and the heads of the ancestral houses, before the LORD at Shiloh, at the entrance of the Tent of Meeting. When they had finished dividing the land...

לְמִטּוֹת בְּנֵי־שִׁרְיָאֵל וּבְגֹרָל וּבְשִׁלְהָ לְפָנָי יְהוָה פָּתַח
אֶהָל מוֹעֵד וַיְכַלּוּ מַחְלֵק אֶת־הָאָרֶץ. {פ}

6. Moed Katan 16a

And from where do we derive that the court may declare the property of one who does not obey its orders as ownerless? As it is written: "And that whoever would not come within three days, according to the counsel of the princes and the Elders, all his substance shall be forfeited [*yaḥoram*] and himself separated from the congregation of the exiles" (Ezra 10:8).

מועד קטן טז עמוד א
וּמְנַלְן דְּמַפְקְרִינָן נְכֶסֶיה דְּכְתִיב וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא
לְשִׁלְשֶׁת הַיָּמִים בְּעֶצֶת הַשָּׂרִים וְהַזְקֵנִים יִחָרֵם כָּל רְכוּשׁוֹ
וְהוּא יִבְדֵּל מִקְהַל הַגּוֹלָה

7. חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף לו עמוד ב

ומי איכא מידי דמדאורייתא לא משמטא ומתקני רבנן דתשמט, נ"ל דמשום שצריך לומר משמט אני הוה ס"ל למקשה דהיינו עקירה ואינו שב ואל תעשה, ולפיכך אמר אביי שב ואל תעשה הוא ולא קאמר שב ואל תעשה שאני כלומר אין זה אלא שב ואל תעשה שאין עיקר הדבר אלא שאומרין לזה אל תגבה חובך, ורש"י ז"ל פ"י בענין אחר.
רבא אמר הפקר ב"ד הפקר. אקושיא קמייתא דאקשי' ומי איכא מידי דמדאורייתא משמטא שביעית ומתקני דלא תשמט קאי, ואוקמה אפי' כרבנן דפליגי עליה דרבי לומר דשמיטה בזמן הזה דאורייתא ואפ"ה אתא הלל והתקין פרוזבול דהפקר ב"ד הפקר כדדריש לה מקראי ואזיל, והכא נמי אפקורי אפקר הלל ממונו של לוח לגבי מלוה ומגבי ליה וכן פרש"י ז"ל דאקושיא קמייתא קאי, ומינה שמעי' דכח ב"ד יפה להפקיר ממון מזה ולזכותו לזה אפי' קודם שבא לידו, וכן מוכח מקרא דאלה הנחלות אשר נחלו דמה אבות מנחילין ואומרים שדה פלוני לפלוני וזכה בו מיד ואף קודם שבא לידו אף ראשים מנחילין לכל מי שירצו ואומרין ממון ראובן יהא לשמעון וזכה בו שמעון מעתה.

Mishneh Torah, The Sanhedrin and the Penalties within their Jurisdiction 24:6

Similarly, at all times, a court has the prerogative to declare money belonging to others as ownerless. It may destroy those funds or give them to whomever they see fit to close any breaches in the faith and to strengthen its observance or to penalize a stubborn and difficult person. The Book of Ezra 10:8 states: "Whoever fails to come in three days according to the advice of the officers and the elders will have all of his property confiscated." From this we learn

8. משנה תורה, הלכות סנהדרין והעונשין המסורין

להם כ"ד:ו'

וכן יש לדיין תמיד להפקיר ממון שיש לו בעלים ומאבד ונותן כפי מה שיראה לגדור פרצות הדת ולחזק הבדק או לקנוס אלם זה והרי הוא אומר בעזרא וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים כעצת

that when a court declares property ownerless, their declaration is effective.

השרים והזקנים יחרם כל רכושו מכאן שהפקר בית דין הפקר.

9. משנה תורה, הלכות סנהדרין והעונשין המסורין להם כ"ד:ז, ח, י

וכן יש לדיין לנדות ולהחרים מי שאינו בן נידוי כדי לגדור פרץ כפי מה שיראו לו והשעה צריכה לכך ויאמר שנידהו והחרימהו על דעתו ויפרסם חטאו ברבים שנאמר אורו מרוז אמר מלאך ה' אורו ארור יושביה כי לא באו לעזרת ה'.

וכן יש לדיין לעשות מריבה עם הראוי לריב עמו ולקללו ולהכותו ולתלוש שערו ולהשביע באלהים בעל כרחו שלא יעשה או שלא עשה שנאמר ואריב עמם ואקללם ואכה מהם אנשים ואמרטם ואשביעם באלהים.

כל אלו הדברים לפי מה שיראה הדיין שזה ראוי לכך ושהשעה צריכה ובכל יהיו מעשיו לשם שמים ואל יהיה כבוד הבריות קל בעיניו שהרי הוא דוחה את לא תעשה של דבריהם וכל שכן כבוד בני אברהם יצחק ויעקב המחזיקין בתורת האמת שיהיה זהיר שלא יהרס כבודם אלא להוסיף בכבוד המקום בלבד שכל המבזה את התורה גופו מחולל על הבריות והמכבד את התורה גופו מכובד על הבריות ואין כבוד התורה אלא לעשות על פי חוקיה ומשפטיה.

10. חידושי הריטב' א מסכת יבמות דף פט עמוד ב

הפקר ב"ד הפקר שנאמר וכל אשר לא יבא. ופסק הרמב"ם ז"ל דה"ה לכל ב"ד חשוב בכל מקום ובכל זמן וכדאמרין במס' משקין (ט"ז א') ומנלן דמפקרינן, ומכאן סמך להכרזות שנהגו במלכותינו כי מפני שיש בו תיקון ללקוחות ולמוכרים מפקיעים זכותו של מערער מפני שלא מיחה.

11. ים של שלמה מסכת יבמות פרק י סימן יט

יט. דין דהפקר ב"ד הפקר, אפ"ל להפקיע ממון של אחר, ולהחליט ביד חבירו: אמר ר' יצחק (פ"ט ע"ב) מניין שהפקר ב"ד הפקר, שנא' (עזרא י', ח') כל אשר לא יבא לשלשת הימים, בעצת השרים והזקנים, יחרם כל רכושו וגו', ר' אלעזר אמר מהכא (יהושע י"ט, נ"א) אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן, ויהושע בן נון, וראשי האבות למטות ב"י וגו', וכי מה עניין ראשים אצל האבות, אלא מה אבות מנחילין לכל מי שירצו, אף ראשים מנחילין לכל מי שירצו, ונראה דהא דר"א עדיף דילפינן מיניה, שיוכלו להפקיע ממון של אחר ולהחליט לחבירו, ולא תימא, דווקא שיכולים להפקיר אותו, או להחרימו, וכת' הרמב"ם (ה' סנהדרין פכ"ד ה"ו) דה"ה לכל ב"ד חשוב, בכל מקום, ובכל זמן, כדאמר' במסכ' מ"ק (ט"ז ע"א) וכו' מנלן דמפקרינן, וכתב הריטב"א, מכאן סמוך להכרזת שנהגו במלכותינו, כי מפני שיש בו תיקון ללקוחות, ולמוכרים, מפקיעין זכותו של

מערער לגמרי, מפני שלא מיחה:

12 שולחן ערוך חושן משפט סימן ב

בית דין מכין ועונשין לצורך שעה ובו סעיף א:

כל ב"ד אפילו אינם סמוכים בא"י אם רואים שהעם פרוצים בעבירות (ושהוא צורך שעה) (טור) דנין בין מיתה בין ממון בין כל דיני עונש ואפילו אין בדבר עדות גמורה ואם הוא אלם חובטים אותו ע"י עכו"ם (ויש להם כח להפקיר ממונו ולאבדו כפי מה שרואים לגדור פרצת הדור) (טור בשם הרמב"ם בפרק כ"ד מסנהדרין)

וכל מעשיהם יהיו לשם שמים ודוקא גדול הדור או טובי העיר שהמחום ב"ד עליהם:

הגה וכן נוהגין בכל מקום שטובי העיר בעירן כב"ד הגדול ומכין ועונשין והפקרן הפקר כפי המנהג אע"פ שיש חולקין וס' ל דאין כח ביד טובי העיר באלה רק להכריח הציבור במה שהיה מנהג מקדם או שקבלו עליהם מדעת כולם אבל אינן רשאים לשנות דבר במידי דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי או להפקיע ממון שלא מדעת כולם (מרדכי פרק הגוזל בתרא) מ' מ הולכין אחר מנהג העיר וכ"ש אם קבלום עליהם לכל דבר כן נ"ל (וע' בי"ד סי' רכ"ח דיני תקנות וחרמי צבור) כתבו האחרונים בתשובותיהם דמי שנתחייב מלקות יתן ארבעים זהובים במקום מלקות (מהרי"ו סי' קמ"ז ומהר"ם מריזבורג) ולאוי דינא קאמר אלא שהם פסקו כך לפי שעה אבל ביד הב"ד להלקותו או ליטול ממון כפי ראות עיניהם לפי הענין למיגדר מלתא (וע"ל ריש סי' תכ"ה בהג"ה):